

Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, v.v.i.

Průhonice

NAKI DF11P01OVV035

ZÁSADY OCHRANY A OBNOVY ZELENĚ MĚSTSKÝCH PAMÁTKOVÝCH ZÓN

certifikovaná metodika 1/2015-050

Eva Sojková, Pavel Bulíř, Petr Šiřina

metodika je certifikovaná osvědčením Ministerstva kultury ČR č. 59

vydaným pod č.j. MK70338/2015

opONENTI: Prof. Ing. arch. Mojmír Kyselka, CSc., Prof. Ing. Ján Supuka, DrSc.

2015

OBSAH:

1.	ÚVOD	1
2.	ZÁKLADNÍ POJMY	1
3.	VÝCHODISKA	2
4.	DIFERENCIACE ÚZEMÍ MĚSTSKÝCH PAMÁTKOVÝCH ZÓN	3
5.	ZÁSADY PLÁNOVÁNÍ, OCHRANY A OBNOVY ZELENĚ MPZ	6
6.	TECHNOLOGICKÉ ZÁSADY OBNOVY A ÚDRŽBY ZELENĚ	15
6.1	KATEGORIE PLOCH ZELENĚ A VEGETAČNÍCH PRVKŮ MPZ	15
6.2	OBNOVA A ZAKLÁDÁNÍ DŘEVIN, TRÁVNÍKŮ A KVĚTIN	16
6.3	ROZVOJOVÁ A ÚDRŽOVACÍ PÉČE O DŘEVINY, TRÁVNÍKY A KVĚTINY	18
6.4	VÝBĚR DŘEVIN	19
7	POUŽITÉ PRAMENY	22
8	SEZNAM PUBLIKACÍ, KTERÉ PŘEDCHÁZELY METODICE	25
	PŘÍLOHY	26

1. ÚVOD

Jednou z funkčních složek urbanistické struktury sídla je zeleň. Zvyšuje kvalitu, atraktivitu a reprezentativnost městského prostředí, má pozitivní vliv na duševní pohodu, člení a dotváří prostor. V neposlední řadě může být nositelem památkových hodnot nebo umocňovat působnost památek či vytvářet pro ně důstojné, stylově čisté prostředí.

Cílem této metodiky je stanovení zásad pro ochranu, obnovu a péči o zeleň ve specifických územích s kulturně historickými hodnotami – městských památkových zónách. Pozornost je zaměřena jednak na tvorbu nástrojů v rámci územně plánovací dokumentace - stanovení podmínek pro ochranu památkové hodnoty a charakteru území, jednak na technologie obnovy, rozvojové a udržovací péče o jednotlivé typy ploch zeleně, a také na sortimentní výběr dřevin. Management zeleně je vypracován ve vazbě na diferenciaci MPZ podle významu pro utvářené území.

Metodika je určena územním odborným pracovištím NPÚ, odborům kultury, památkové péče a životního prostředí městských a krajských úřadů. Metodika může být využita zpracovateli plánů ochrany městské památkové zóny (nebo také jiných památkově chráněných území s kulturně historickou hodnotou), územně analytických podkladů, územně plánovacích dokumentací, např. územních studií, územních a regulačních plánů, programů regenerace MPZ, strategických plánů i navazující projekční a realizační dokumentace. Využití najde i ve správní a praktické sféře zajišťující management ploch zeleně v MPZ. Sloužit může také k vzdělávání a výchově odborníků na všech typech škol zaměřených na zahradní a krajinářskou architekturu a územní plánování.

Metodika byla zpracována jako jeden z výstupů řešení projektu NAKI DF11P01OVV035 „Zeleň městských památkových zón jako funkční a prostorová součást struktury sídla“ a navazuje na metodiku „Hodnocení zeleně městských památkových zón“ (7/2014-050).

2. ZÁKLADNÍ POJMY

Památková zóna: v zákoně č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, je definována jako území sídelního útvaru nebo jeho část s menším podílem kulturních památek, historické prostředí nebo část krajinného celku vykazující významné kulturní hodnoty.

Městská památková zóna (MPZ): sídlo nebo jeho část, které má velmi dobře zachovanou půdorysnou a hmotovou strukturu, ale na rozdíl od památkové rezervace má menší počet památek a staveb dochovaných v relativně historické podobě. Smyslem vyhlášení je zajistit, aby bylo v rámci jejich hranic chráněno prostředí sídla jako celek, aby ostatní stavby na tomto území respektovaly historický charakter sídla a jejich případné úpravy směřovaly k potvrzení tohoto charakteru a nápravě případných dřívějších nevhodných úprav staveb a prostranství, nikoliv k jeho narušení (Kuča, Kučová, 2000).

Veřejné prostory: všechny nezastavěné prostory ve městě, které jsou volně přístupné všem obyvatelům a návštěvníkům města. Chápeme je nejen v jejich prostorové dimenzi, ale i v jejich dimenzi společenské, jako prostory pro veřejný život (Šilhánková, 2003). Z hlediska

historického vývoje mají nejstarší základ náměstí, ulice, parky a zahrady, hřbitovy (pohřebiště kolem kostelů) a hradby. Další městské prostory jsou zpravidla dílem pozdějších staletí.

Zeleň: soubor prvků, zpravidla záměrně založený nebo utvářený podle principů zahradní a krajinářské tvorby (ČSN 83 9001, upraveno). Vedle mikroklimatických a hygienických funkcí, které plní každá zdravá a vhodně založená zezeň, je významná také funkce architektonická, reprezentační a rekreační, zde v souladu s památkovou autenticitou prostoru. Při tvorbě prostoru náměstí a ulic nemá zezeň určující, ale doplňkovou funkci. Oproti tomu parky představují kategorii, kde je zezeň dominantní a má jednoznačně určující funkci – tvoří prostor a představuje tak nedílnou součást urbanistické struktury.

Ochrana zeleně: soustava činností, jejichž cílem je zachování určitého stavu nebo hodnot za pomoci určitých nástrojů. V územích MPZ se řídí především zákonem č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny a zákonem č. 20/1987 Sb. o státní památkové péči, který chrání zejména kulturní památky – v případě ploch zeleně se v MPZ většinou jedná o zámecké parky.

Obnova zeleně: úprava objektu zeleně podle současných oborových znalostí, zkušeností a názorů za současného respektování zachovaných hodnot. Obnova může probíhat formou rekonstrukce tj. uvedení zeleně do původního, historicky doloženého funkčního stavu nebo formou regenerace, která sleduje zejména obnovu funkcí a zvýšení užitné hodnoty (ČSN 83 9001, upraveno).

Rozvojová péče: péče směřovaná na dosažení funkčního stavu dřeviny/formací dřevin; začíná bezprostředně po výsadbě, resp. navazuje na dokončovací péči (ČSN 83 9051, upraveno).

Udržovací péče: péče vynakládaná k zachování funkčního stavu dřeviny/formací dřevin; navazuje na rozvojovou péči (ČSN 83 9051, upraveno).

Dřevinný vegetační prvek: základní prostorotvorná složka díla zahradní a krajinářské tvorby určená fyziognomií (vzhledem), uspořádáním a způsobem pěstování dřeviny či dřevin.

Vegetační prvek: všechny rostliny a z nich vytvořené formace (soubory, sestavy) používané především při tvorbě a údržbě objektů zeleně – výtvorů zahradní a krajinářské architektury, např. solitérní dřevina, skupina dřevin, stromořadí, živý plot, živá stěna, remízek, plošný porost dřevin, růžový záhon, trvalkové rabato, parkový trávník, atd.

Bylinný vegetační prvek: zpravidla společenství rostlin, které v nadzemní části nedřevnatí; je určen fyziognomií vyplývající z druhového složení, uspořádání a způsobu pěstování.

3. VÝCHODISKA

Východisky k řešení ochrany, obnovy a údržby zeleně v MPZ jsou poznatky z odborné literatury, analýz projektů a úspěšně zrealizovaných rekonstrukcí zeleně veřejných prostranství, jakož i průzkumů současného stavu zeleně v konkrétních MPZ.

Ochrana kulturních a historických hodnot MPZ je právně možná také prostřednictvím zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, na úrovni pořizování **územně plánovací dokumentace a územně plánovacích podkladů**. Zeleň je jednou z funkčních složek území, může být sama památkou nebo pro památky vhodné prostředí vytvářet. Ochrana a dotváření kulturní krajiny a ochrana historických a památkových hodnot včetně přírodních prvků se do územního plánu (ÚP) zakotvuje v rámci jejího koncepčního řešení. V územně plánovací praxi se tyto nástroje ale málo využívají, protože chybí podrobnější a jednotné metodické postupy. V literatuře obecné principy řešení zeleně v územním plánování uvádí nejnověji Vorel, Balabánová, Kyselka (2013). Problematiku specifických pojmů a zásad používaných pro regulaci ploch zeleně v regulačních plánech obecně shrnují např. Maier (2000), Mejsnarová (2001), Šteflíček (2001). Vlastní regulace zeleně ve vztahu k ochraně památkových hodnot území však nebyla v odborném tisku publikována. Lze vycházet pouze z konkrétních územních a regulačních plánů.

K ochraně a zvýšení kvality zeleně v MPZ kromě plánování přispívá její praktická **obnova a údržba**. Všeobecné i speciální informace o technologických postupech na výsadbu a péči o zeď nebo jen o určitých pracovních operacích prováděných na různých stanovištích, používaných materiálech a nářadí je možné čerpat z mnoha starších i novějších literárních pramenů. Např. péči o stromy a jejich ochraně v zastavěných územích se v zahraničí věnovali Höster (1993); Bernatzky (1994); Siewniak, Kusche (1994); Trowbridge, Bassuk (2004). Na problematiku stromů v ulicích se zaměřili Balder, Ehlenbracht, Mahler (1993), v ČR kupř. Pejchal (1994). Řezy u dřevin popisuje Brown (2004), v české literatuře pak např. Gregorová (2000); Žďárský (2008). Technologické operace pro výsadbu a následnou péči o dřeviny prezentují Kavka et al. (1970); Ondřej (1991); Kolařík et al. (2003); Smýkal et al. (2008); Hurych et al. (2011); nejnověji pak Málek, Horáček, Kiesenbauer (2012). Návody na zakládání trávníků a péči o travnaté plochy uvádí kupř. Hrabě et al. (2009); Cagaš et al. (2011). Způsoby zakládání zeleně a péče o ní jsou zakotveny rovněž v ČSN 83 9021, ČSN 83 9031 a ČSN 83 9051.

Pro **výběr dřevin** v zahradní a krajinářské tvorbě byly zpracovány jako vodítka pomůcky opírající se o diferenciaci území státu podle zemědělských typů a podtypů (Scholz 1967), klimatických oblastí (Benčať 1982), vegetačních stupňů vřdčích dřevin (Hurych 1985). Otázkou výběru dřevin pro veřejná městská prostranství z hlediska jejich kulturně historických hodnot se zabýval Novák (2001).

V zahraničí se výběrem dřevin pro různé lokality, stanoviště a funkční typy zeleně v sídlech zabývali kupř. Gaida, Grothe (2000), použití dřevin v historických zahradách studoval Wimmer (2001).

Uváděné literární prameny byly využity při zpracování následných kapitol této metodiky.

4 DIFERENCIACE ÚZEMÍ MPZ

Městské památkové zóny zahrnují historické jádro města, v některých případech i historická předměstí či jejich části, případně mladší, avšak památkově hodnotné městské části, a další, z hlediska vývoje města významné plochy (doprovody vodních toků a ploch, vinice, apod.). Ochrana hodnot a vymezení MPZ vychází nejen z historického stavu, ale i z hlediska dochovaného stavu. Chrání historickou urbanistickou podstatu daného města – půdorys, městskou zástavbu, krajinný rámec místa, panorama, zeleň a doplňující prostorové prvky. V typologii jednotlivých veřejných prostorů se vyskytuje velká individuální rozmanitost, kterou nelze zcela ztotožnit s vývojem města. Pohybuje se mezi původním historickým stavem, který případně není plně zachován, a dochovaným stavem, jež zahrnuje řadu pozdějších, často negativních zásahů. Z veřejných prostorů města jsou nejdůležitější náměstí, ulice, parky a zahrady, hřbitovy (pohřebiště kolem kostelů) a hradby. Další městské veřejné prostory jsou zpravidla dílem pozdějších staletí. Zeleň by měla dotvářet a respektovat památkové hodnoty MPZ, s výjimkou parků, kde je v dominantní pozici a sama určuje kompozici veřejného prostoru. Obraz MPZ utváří také veřejně nepřístupná zeleň soukromých prostorů - zahrad u rodinných domů a vnitrobloková zeleň.

Z uvedených skutečností vychází princip diferenciací území na zachování a péči o kulturně historické hodnoty, který kategorizuje území MPZ na tři části:

- a) **územní část určující charakter MPZ** (označení A) – je v ní koncentrována převážná část nejvýznamnějších kulturně historických památek a prvků, které bezpodmínečně vyžadují zachování a plnou památkovou ochranu; objekty mají nejvyšší prioritu při případné rekonstrukci či regeneraci MPZ,
- b) **územní část dotvářející charakter MPZ** (označení B) – je v ní soustředěna další část významných památek a prvků, které mají být v hlavních rysech zachovány; stavební a jiné hospodářské činnosti podléhají přísné regulaci,
- c) **územní část doplňující charakter MPZ** (označení C) – důležité a hodnotné prvky jsou v minimu a neurčují historický ráz území, stavební a hospodářská činnost je přípustná, ale regulovaná (Vošahlík, 1985).

Nejvýznamnější veřejné prostory v MPZ a kategorie zeleně zachycuje tabulka 1.

Tab. 1 Typologie zeleně veřejných prostor v MPZ ve vazbě na její územní diferenciaci:

Veřejný prostor MPZ	Poloha v sídle	Specifikace	Kategorie (typy) zeleně	Územní část MPZ
náměstí	historické jádro	hlavní, vedlejší	PP	A
	bývalá historická předměstí nebo mladší čtvrti	vedlejší	PP	A, B
ulice	historické jádro	hlavní, vycházející z náměstí	PP, VDU	A
		vedlejší	VDU	A
		široké, bývalé tržní	PP, VDU	A
	bývalá historická předměstí nebo mladší čtvrti	hlavní, vedlejší	PP, VDU	A, B
parky	historické jádro a bývalá historická předměstí nebo mladší čtvrti	zámecké parky a městské parky	P	A
okolí hradeb	historické jádro	vegetační doprovody, parkové plochy	P, PP	A
hřbitovy	historické jádro a bývalá historická předměstí nebo mladší čtvrti	hřbitovy a bývalé hřbitovy okolo kostelů	OVK	A, B
promenády na nábřeží	historické jádro a bývalá historická předměstí nebo mladší čtvrti	pěší trasy podél řeky, rekreační pásy zeleně	VDV, P, PP,	B, C
okolí bytových domů	historické jádro a bývalá historická předměstí nebo mladší čtvrti	bytové domy poválečné, panelové domy	BD	B, C

(Sojková, Glosová, 2013, doplněno)

Uvedená typologie zeleně MPZ je vypracovaná pro potřeby památkové péče a zahrnuje její nejčastější kategorie ve vztahu k urbanistickému vývoji. Typy ploch zeleně mohou být podle konkrétních situací doplněny nebo upraveny. Pro návaznost na zahradně architektonickou praxi je uvedena vazba na kategorie (druhy) zeleně podle ČSN 83 9001. Územní diferenciaci MPZ je jedním z podkladů pro vyhlášení MPZ, navazují na ni také technologické zásady obnovy a údržby zeleně.

Tab. 2 Klasifikace kategorií (typů, druhů) zeleně (ČSN 83 9001, upraveno):

Kategorie zeleně	
zkratka	popis
P	park - objekt zeleně ztvárněný do charakteristického kompozičního celku o výměře nad 0,5 ha a minimální šířce 25 m. Lze rozlišit dále na park zámecký, městský, historický, lázeňský, atd.
PP	menší parkově upravená plocha (objekt zeleně s výměrou obvykle do 0,5 ha ztvárněný zpravidla podle sadovnických zásad, který však nespĺňuje parametry parku. Patří sem tzv. „parčíky“ různého typu, zezeň u zastávek MHD, veřejných budov, dětských hřišť aj.).
BD	zezeň sídlištní - zezeň u bytových domů a na prostranstvích mezi nimi
OVK	zezeň u kostelů, pomníků, na pohřebištích, apod.
OVV	zezeň u výchovných a vzdělávacích zařízení (školy, internáty, výzkumné ústavy, apod.)
SP	zezeň rekreačních a sportovních areálů a objektů (lesoparky, volnočasové areály, hřiště, koupaliště, kempinky, apod.)
L	lesy (ochranné, hospodářské, zvláštního určení)
TTP	trvalé travní porosty
V	vinice
CH	chmelnice
S	ovocné sady
RUD	zezeň opuštěných (zanedbaných) ploch (lada, úhor, brownfields), lomů, deponií, apod.,
VDU	vegetační doprovody ulic, silnic a cest
VDV	vegetační doprovody vodních toků a nádrží

Územní část A zahrnuje zpravidla historickou zástavbu v centru (jádro) sídla, hlavní a vedlejší náměstí, přilehlé hlavní i vedlejší ulice, parky a další architektonické objekty včetně jejich zeleně, které se nachází uvnitř hradebního okruhu.

Do **územní části B** náleží ponejvíce obytná zástavba podél hlavních i vedlejších ulic, vodní toky, nádrže a promenády kolem nich, ostatní zpevněné a nezpevněné plochy vně hradebního okruhu včetně jejich zeleně, hřbitovy, atd.

Územní část C tvoří nejčastěji již okrajová zástavba rodinných domů se zahradami i bez nich včetně dopravní infrastruktury, krajinná zezeň (lesy a trvalé zemědělské kultury jako sady, vinice, chmelnice, trvalé travní porosty), rozptýlená zezeň.

5 ZÁSADY PLÁNOVÁNÍ OCHRANY A OBNOVY ZELENĚ MPZ

Při zpracovávání územně plánovací dokumentace je nutné respektovat MPZ jako organickou součást města a zdůrazňovat její hodnoty, zachovávat prostorovou i hmotovou skladbu, jednotlivé památky i všechny hodnotné historické objekty a jejich soubory.

K regulaci zeleně je nutno přistupovat podle jejího typologického zařazení na základě funkce, vzniku, polohy a tvaru, typu dřevinného vegetačního prvku (DVP) – viz metodika Hodnocení zeleně MPZ (2014), což je obsaženo v následujících **principech**:

Tab. 3 Zásady pro regulaci ploch zeleně veřejných prostor MPZ v územním plánování

Veřejný prostor/ kategorie zeleně	Zásady ochrany památkových hodnot plochy <i>širší vazby</i>	Možnosti využití zeleně k podpoře památkových hodnot	Typ DVP	Regulativ zeleně
náměstí/PP	<ul style="list-style-type: none"> - zachovat funkce náměstí - reprezentační, společenskou, rekreační a tržní - zachovat kompoziční přehlednost v celkovém prostoru náměstí, - respektovat nebo obnovit pohledové kompoziční vazby, - respektovat půdorys náměstí, zvýraznit dominanty, - respektovat maximální výšku zástavby, - umožnit pohled na kvalitní architekturu průčelí domů směřujících do náměstí, členění fasád případně členění jednotlivých domů, - uchovat dominantní postavení stavebních nebo jiných 	<ul style="list-style-type: none"> - zvýraznění historické půdorysné struktury náměstí, - obnova původní uzavřenosti plochy náměstí (bývá poškozena dřívějšími demolicemi, průrazy nových širokých ulic); - zdůraznění kompozičních os a pohledových vazeb - vyznačení historické trasy průjezdní silnice; - podtržení hodnotných fasád (ale nezakrývat výsadbou stromů); - rytmizace fasád náměstí, - zvýraznění dominant, sochařských artefaktů, kašen a jiných prvků drobné architektury, - členění náměstí podle funkčního 	solitérní stromy	– velikost a dominantnost podložená historickými souvislostmi a s jasným postavením v kompozici náměstí
			stromořadí a aleje	<ul style="list-style-type: none"> – velikost a tvar dřevin respektující prostorové možnosti náměstí a požadavek přehlednosti – maximální výška stromů – ochrana pohledu na hodnotné fasády – minimální výška nasazení koruny (podchodná 2,3 m, podjezdová 3,5 m) – pohled na partery domů

	<p>objektů v náměstí,</p> <ul style="list-style-type: none"> - obnovit nebo zdůraznit historickou stopu zaniklých a dosud nenahrazených objektů, <p><i>podpořit pohledové vazby na okolní dominanty (kostelní věže, terénní modelace,..)</i></p>	<p>využití</p> <ul style="list-style-type: none"> - doplnění demolicemi poškozeného půdorysu uzavřeného náměstí dočasnou výsadbou stromů - zachování celkové přehlednosti a pohledové celistvosti parteru náměstí 	<p>skupiny a skupinky stromů</p>	<ul style="list-style-type: none"> - velikost a tvar dřevin ve vztahu k doprovázenému objektu (morový sloup, kašna, obelisk, etc.) - požadavek tvarování koruny a minimální výška nasazení koruny pro zachování pohledu; - celková velikost DVP ve vztahu k zachování celistvosti a přehlednosti prostoru náměstí
--	---	---	----------------------------------	---

Veřejný prostor/ kategorie zeleně	Zásady ochrany památkových hodnot plochy <i>širší vazby</i>	Možnosti využití zeleně k podpoře památkových hodnot	Typ DVP	Regulativ zeleně
ulice/ PP, VDU	<ul style="list-style-type: none"> - respektovat hodnoty fasád - obnovit a zachovat historické úzké pěší, propojovací uličky - podtrhnout charakter ulice – v historickém jádru - hlavní vycházející z náměstí, vedlejší, bývalé tržní široké ulice, v bývalých předměstích a mladších částech – často obytný charakter - respektovat nebo podporovat osově pohledy, cílové dominanty a významné křižovatky 	<ul style="list-style-type: none"> - sjednocení roztržitěného slohového charakteru zástavby - zdůraznění památkově a esteticky hodnotných budov specifickou úpravou nebo použitím jiných druhů stromů, - doplnění demolicemi porušené stavební čáry kulisovou výsadbou (i jako dočasná výsadba) - využití zeleně v rozšíření ulic pro zdůraznění významných budov, pro vytvoření drobné rekreační plochy se zelení - zachování a zvýraznění pohledů na dominanty v prodloužení ulic nebo v křížení ulic 	stromořadí a aleje	velikost stromů, výška nasazení koruny a spon výsadby limitované šířkou vozovky a chodníku, výškou zástavby a intenzitou provozu, a také požadavkem na zachování pohledu na hodnotné fasády
			skupiny a skupinky stromů	reprezentační výsadba limitovaná prostorovými možnostmi a požadavkem zakrytí nebo podtržení pohledu na fasády
			skupiny a skupinky keřů	prostorové možnosti limitují použití keřů ve vnitřních rozích domů (odsazené budovy),
			živé ploty a živé stěny (tvarované, volně rostoucí)	výška a šířka plotu nebo stěny, volba tvarovaných nebo volně rostoucích dřevin limitované šířkou vozovky a chodníku, výškou zástavby a intenzitou provozu

Veřejný prostor/ kategorie zeleně	Zásady ochrany památkových hodnot plochy <i>širší vazby</i>	Možnosti využití zeleně k podpoře památkových hodnot	Typ DVP	Regulativ zeleně
hřbitovy/ OVK	<ul style="list-style-type: none"> - respektovat historické (slohového) půdorysné členění a vymezení hřbitova – ohrazení, vstupní brány, dominanty, umístění náhrobků, staveb, artefaktů, vedení cest, uchování pohledových vazeb <p><i>podpora pohledů na panorama města a okolní dominanty, návaznost na historické (zejména barokní) kompoziční osy ve volné krajině, propojující okolní zájmové body</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - podpora hierarchie členění hřbitova, prostorové vymezení plochy hřbitova (obvodová výsadba), - zpřehlednění nebo naopak rozčlenění hřbitova zelení ve vazbě na doložený historický původ, vývoj a charakter hřbitovů (katolický, evangelický, židovský, německy, apod.) - výsadba jako doplněk - součást kompozice významných památníků a náhrobků, kaplí 	stromořadí a aleje	výška a velikost korun, spon výsadby stromů
			skupiny a skupinky stromů	velikost a tvar stromů ve vztahu k doprovázenému objektu (kaple, kříže, náhrobky, památníky, etc.) - požadavek tvarování koruny a minimální výška nasazení koruny pro zachování pohledu
			skupiny a skupinky keřů	velikost a tvar keřů ve vztahu k doprovázenému objektu (kaple, kříže, náhrobky, památníky, etc.) -
			porosty liniové – omezené použití	maximální cílové velikosti stromů
			živé ploty a živé stěny (tvarované, volně rostoucí)	výška, šířka a stanovení tvarování

Veřejný prostor/ kategorie zeleně	Zásady ochrany památkových hodnot plochy <i>širší vazby</i>	Možnosti využití zeleně k podpoře památkových hodnot	Typ DVP	Regulativ zeleně
okolí hradeb/ P, PP	<ul style="list-style-type: none"> - podtrhnout památkové hodnoty opevnění – pohledově otevřít - uchovat vazby se strukturou historického jádra - zachovat uliční schéma na vnitřní straně hradeb (úzké uličky podél hradeb, apod.) - vyznačit hradební okruh jinými prostředky v místě nedochovaných hradeb <p><i>podpora možných výhledů do krajiny</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - půdorysné vyznačení trasování zaniklých hradeb mezi stávajícími pozůstatky opevnění - parkové plochy v místě zbořených hradeb - parkové plochy uvnitř hradebního okruhu <p><i>zakrytí kontextuálně nevhodných výhledů</i></p>	stromořadí a aleje	limitováno koncepcí parkové plochy a požadavkem zdůraznění působnosti památky
			skupiny a skupinky stromů a keřů	plošná omezení, limitováno koncepcí parkové plochy a požadavkem zdůraznění působnosti památky
			porosty plošné a liniové	omezené použití, maximální výška a situování na svahu, limitované zachováním pohledu na hradební okruh
			živé ploty a živé stěny (tvarované, volně rostoucí)	původní trasování zaniklých hradeb se stanovením maximální výšky dané specifickou situací (jasné vymezení prostoru nebo reminiscence původního členění)

Veřejný prostor/ kategorie zeleně	Zásady ochrany památkových hodnot plochy <i>širší vazby</i>	Možnosti využití zeleně k podpoře památkových hodnot	Typ DVP	Regulativ zeleně
promenády na nábřeží/ VDV, P, PP	<ul style="list-style-type: none"> - zachovat přírodní břehy včetně snadného přístupu k vodní hladině podle dobového charakteru, - u navigací a stavebně zpevněných břehů umožnit volný pohled na hladinu (neumísťovat na hranu koryta souvislé parkovací pásy <p>dálkové výhledy, panoramata,</p>	<ul style="list-style-type: none"> - tvorba prostředí pro rekreační využití nábřeží, - prostorová vyznačení koryt toků, podpora linie promenády, - zdůraznění vyhlídkových míst, vytvoření zákoutí 	<p>stromořadí a aleje</p> <p>skupiny a skupinky stromů a keřů</p> <p>porosty liniové – omezeně v místě strmých vysokých přírodních břehů</p>	<p>výška stromů nasazení a velikost korun vzhledem k šířce a prostorovým možnostem nábřeží, hmotě navazující zástavby, zachování pohledů na okolní dominanty a panoramata</p> <p>respektování nebo zvýraznění pozitivních pohledových dominant</p> <p>šířka a výška porostu limitovaná prostorovým možnostem a pohledovým vazbám</p>
parky/P	<ul style="list-style-type: none"> - stanovit vrcholnou etapu historického vývoje parku pro uchování jeho památkových hodnot – kompoziční uspořádání, kompoziční osy, pohledové vazby, kontrasty porostů a volných ploch (hmotové uspořádání, dominanty, stavební prvky etc.) (podrobněji viz Weber, Sojková, Šantrůčková, Bendíková, Širina (2015): Identifikace a ochrana kompozičních principů v památkách zahradního umění) 			

Veřejný prostor/ kategorie zeleně	Zásady ochrany památkových hodnot plochy <i>širší vazby</i>	Možnosti využití zeleně k podpoře památkových hodnot	Typ DVP	Regulativ zeleně
okolí bytových domů/BD	<p>- podpořit slohovou čistotu stavby</p> <p><i>optická izolace nehodnotné zástavby od určujícího, památkově hodnotného území MPZ</i></p>	<p>vnitroblok – tvorba vnějšího obytného prostoru v souladu se slohem domu</p> <p>předzahrádky a plochy uličních průčelí – podpora charakteru ulice tradiční drobnou výsadbou podle podporovaného dobového stylu</p> <p>nová nehodnotná, rušivá výstavba v MPZ – využití zeleně jako přechodového prvku mezi starou a novou zástavbou nebo jako optické izolace</p> <p>zakrytí nevzhledných průčelí a odkrytých dvorních fasád</p> <p>doplnění nepoužívaných a nevzhledných zákoutí</p> <p><i>optická izolace nové zástavby v MPZ od památkově chráněné</i></p>	stromořadí a aleje	zvýraznění nebo zakrytí parteru domů nebo odclonění hmoty domů v kontextu staré a nové zástavby – výška nasazení a velikost koruny a případné omezení maximální výšky, členění vnitroblokového prostoru limitovaného jeho velikostí (max. 1 strom/m ²)
			skupiny a skupinky stromů a keřů	výška nasazení a velikost koruny, výška a šířka skupiny limitovaná velikostí prostoru, hmotou stavby s požadavkem zvýraznění a rámování architektonicky a památkově kvalitních staveb
			živé ploty a živé stěny (tvarované, volně rostoucí)	omezení maximální výšky porostu

V tabulkách je u jednotlivých typů zeleně veřejných prostorů uveden způsob, jak může zezeň vytvářet prostředí památkám a zároveň dotvářet památkový charakter území. Obecné zásady ochrany a identifikace těchto hodnot jsou formulovány ve druhém sloupci. Regulativ zeleně pro územní a regulační plány pro konkrétní typy dřevinných vegetačních prvků vhodné na daný veřejný prostor je uveden v posledním sloupci. Kurzívou se upozorňuje na význam vazeb prostoru na území sídla a okolní dominanty v krajině.

Památková ochrana MPZ vychází ze zákona č. 20/1987 Sb. o státní památkové péči, a je dána vyhláškami MK ČR č. 476/1992 Sb., č. 250/1995 Sb. a č. 108/2003 Sb., o prohlášení území historických jader vybraných měst a jejich částí za památkové zóny, případně vyhláškami KNV jednotlivých krajů z roku 1990 o prohlášení památkových zón v obcích jednotlivých krajů a vyhláškami hlavního města Prahy z roku 1991 a 1993. Předmětem ochrany je historický půdorys a jemu odpovídající prostorová a hmotová skladba, panorama památkové zóny a hlavní dominanty v blízkých a dálkových pohledech, nemovité kulturní památky uvedené v ústředním seznamu kulturních památek ČR, ostatní objekty v památkové zóně, veřejná a vyhrazená zezeň, apod. Právní ochrana je zajištěna i prostřednictvím zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, na úrovni pořizování územně plánovací dokumentace a územně plánovacích podkladů.

Zásady ochrany památkových hodnot musí být obsaženy už v **územně analytických podkladech (ÚAP)** – ochrany městské památkové zóny a zeleně veřejných prostor v ní se týkají jevy uvedené pod č. 4 až 15, 17, 18 až 20.

4. - plocha k obnově anebo opětovnému využití znehodnoceného území – zde se může jednat o plochy zanedbaných parků a kompozičně navazující krajiny, která ztratila původní vazbu na park město nebo není v současnosti ekonomicky zajímavá – například dřívější spásané svahy, břehy vodních toků a vodních ploch a v současnosti jsou převážně ruderalizovány;

5. - památková rezervace včetně ochranného pásma a 6 památková zóna včetně ochranného pásma, 7. - krajinná památková zóna – tyto jevy se mohou uplatnit v případě, že plochy se vzájemně kompozičně ovlivňují; významná je možnost stanovení ochranného pásma například pro kompozičně navazující plochy;

8. - nemovitá kulturní památka, popřípadě soubor, včetně ochranného pásma, 9. - nemovitá národní kulturní památka, popřípadě soubor, včetně ochranného pásma, 10. - památka UNESCO včetně ochranného pásma – obdobná možnost uplatnění ochrany jako u přechozích jevů 5. až 7.;

Obdobně mohou být využity pro ochranu městských památkových zón a zeleně v nich následující jevy 18. - místo krajinného rázu a jeho charakteristika a to v případě, že je dobře zpracována charakteristika a tedy důvod, předmět a požadavky ochrany (ochrana historického panoramatu. Podobně mohou být využity jevy 15. - významná stavební dominanta a 20. - významný vyhlídkový bod a to zejména souvisí s vymezením pohledových a rozhledových ploch.

Tyto jevy, ač jsou uvedeny mezi jevy územně analytických podkladů, v nich často nebývají zpracovány z pohledu památkové ochrany kulturně historických hodnot, ale pouze z pohledu současného urbanismu. Jako územně plánovací podklady také mohou být pořízeny **územní studie**, které slouží k prověření, posouzení a navržení možných řešení, povinnost prověřit vybranou problematiku rozvoje konkrétního území.

Pokud nejsou tyto zásady součástí ÚAP, je možné požadovat konkrétní podmínky ochrany památkových hodnot MPZ v **zadání územního plánu**, kde mohou uplatnit své připomínky všechny dotčené orgány – i památková péče.

V územně plánovací dokumentaci – **územním plánem** se mohou požadavky pro ochranu objevit v základní koncepci rozvoje území, urbanistické koncepci - systém sídelní zeleně, vymezení zastavitelných ploch, koncepci uspořádání krajiny (zejména pro vazby na dominanty a strukturu okolní krajiny). Důležité je stanovení podmínek pro využití ploch s rozdílným způsobem využití, kde mají být podmínky pro prostorové uspořádání, urbanistické a architektonické podmínky pro zpracování projektové dokumentace včetně základních podmínek krajinného rázu. V MPZ se jedná zejména o prostorovou regulaci pro ochranu památkových hodnot území – prostorová regulace zástavby, charakteru a struktury zástavby, zachování a obnovy půdorysné stopy, uličního systému, uliční a stavební čáry (viz tabulka 3) – zásady ochrany památkových hodnot plochy). Zeleň, jako dotvářející prvek má příklady regulativů uvedeny ve výše uvedené tabulce – regulativy zeleně. Hlavní ochrana hodnot (historická půdorysná struktura a parcelace, historické kompoziční osy a průhledy, pohledové uplatnění urbanistických a krajinných dominant) musí být obsažena v návrhu územního plánu v podrobných podmínkách pro ochranu ploch.

Podrobnější podmínky může stanovit **regulační plán**, většinou zpracováváný pro vymezenou část území sídla. Povinnost zpracování regulačního plánu s podrobnými podmínkami ochrany může být stanovena územním plánem.

6. TECHNOLOGICKÉ ZÁSADY OBNOVY A ÚDRŽBY ZELENĚ

Při obnově a údržbě ploch veřejné zeleně nebo samostatných dřevinných vegetačních prvků v MPZ je třeba řešit vedle otázky vhodného sortimentu dřevin také aspekty technologické, a to v závislosti na územní diferenciaci zóny.

Péči o zeleň v plochách městských památkových zón je stejně jako v jiných územích nutné rozdělit na koncepční údržbu (péči) a běžnou údržbu a obnovu (ve smyslu náhrady nefunkčního prvku novým).

Koncepční (kompoziční) péče má pravidelně sledovat vývoj porostů a dalších vegetačních prvků a stavebních změn v jejich okolí a reagovat na ně pravidelnou pěstební péčí. Koncepční péče je náročnější na odbornost a znalost vnějších a vnitřních kompozičních vztahů ploch zeleně. Je nutné ji realizovat vždy za účasti krajinářského architekta, urbanisty a architekta, nejlépe se specializací na problematiku ochrany a vývoje městských památkových zón.

Obsahem běžné údržby, která také vyžaduje kvalifikovaných zahradníků, je soustavná péče o plochy zeleně. Zabývá se spíše technologickou problematikou v plochách veřejné zeleně, kvalitou dřevin a dalších vegetačních prvků a jejich běžnou údržbou nebo obnovou (náhradou).

6.1 KATEGORIE PLOCH ZELENĚ A VEGETAČNÍCH PRVKŮ MPZ

Na kategorizaci území MPZ (územní část určující, dotvářející a doplňující charakter MPZ) navazuje při obnově a údržbě ploch zeleně a či samostatně situovaných vegetačních prvků obor zahradní a krajinářská architektura.

Pro **územní část A** je typická přítomnost městského, resp. zámeckého parku nebo zahrady anebo menších parkově upravených ploch. Ve volných i zpevněných plochách a podél komunikací je možný výskyt prakticky všech kategorií bodových, skupinových a liniových dřevinných vegetačních prvků, tj. volně rostoucích i tvarovaných solitér stromů nebo keřů, dřevin ve skupinkách nebo skupinách, alejí a stromořadí, živých plůtků, plotů a stěn tvarovaných nebo volně rostoucích, příp. záhonů růží. Větší plošné porosty a porosty liniové typu pás či pruh se zde většinou nevyskytují nebo jen výjimečně. Z bylinných vegetačních prvků jsou vedle trávníků časté letničkové nebo i trvalkové záhony. Příznačná je rovněž přítomnost dřevin a květin pěstovaných ve stabilních nebo mobilních nádobách.

V **územní části B** se nachází zpravidla parky či menší parkově upravené plochy vybudované za hradebním okruhem, aleje a stromořadí v ulicích s obytnou zástavbou, zelené promenády kolem vodních toků a nádrží, hřbitovy. Ze samostatných dřevinných vegetačních prvků se pak můžou vyskytovat ještě volně rostoucí solitéry dřevin, skupinky a skupiny stromů, méně již tvarované solitéry, živé ploty a stěny, záhony růží a dřeviny v nádobách. Zastoupeny jsou rovněž liniové a plošné porosty ve formě pásů, pruhů či nepravidelných tvarů i rozdílných velikostí. Podíl takovýchto ploch je oproti územní části A výrazně vyšší. Bylinné vegetační prvky v podobě letničkových a trvalkových záhonů, kromě trávníků, mají v této územní části menší zastoupení.

Pro **územní část C** je charakteristická soukromá zeleň v zahradách u rodinných domů, příp. aleje a stromořadí jako veřejná zeleň, která tvoří součást dopravní infrastruktury. Můžou zde být také přítomny prvky krajinné zeleně hospodářské i mimoprodukční povahy – lesy, trvalé zemědělské kultury (chmelnice, vinice, sady, trvalé travní porosty) i některé typy dřevinných vegetačních prvků označované ve volné (nezastavěné) krajině jako rozptýlená zeleň (např. solitéry dřevin, skupinky a skupiny stromů a keřů, remízky, úzké i širší pásy stromů a keřů, větrolamy, apod.). Na veřejných plochách zcela schází tvarované prvky, záhony růží a květin i zeleň v nádobách.

Stávající veřejná zeleň MPZ je při její konzervaci (zachování kvality i kvantity) z hlediska managementu řazena v územní části A vždy do 1. intenzitní třídy údržby, tj. mezi plochy velmi náročné na péči, resp. plochy, jimž musí být poskytována pravidelná odborná péče s vysokou četností pěstebních zásahů u všech kategorií vegetačních prvků (dřeviny, trávniky, květinové záhony). Zeleň v územní části B se zařadí do 2., resp. 3. intenzitní třídy údržby a veřejné zeleni v územní části C se poskytuje obvykle péče na úrovni 4. intenzitní třídy údržby.

6.2 OBNOVA A ZAKLÁDÁNÍ DŘEVIN, TRÁVNÍKŮ A KVĚTIN

Sled standardních a doporučených pracovních operací spojených jednak s výsadbou různých životních forem a kategorií DVP a květin, jednak se zakládáním trávníků v jednotlivých územních částech MPZ rozdělených ještě na volné a zpevněné plochy je prezentován v příloze v tabulce 4.

Uvedené pracovní operace se provádějí v souladu s ustanoveními v ČSN 83 9021 Technologie vegetačních úprav v krajině – Rostliny a jejich výsadba a ČSN 83 9031

Technologie vegetačních úprav v krajině – Trávníky a jejich zakládání, účinných od roku 2006.

Volba konkrétního pracovního úkonu u dřevin závisí na použité velikosti a typu sazenice, a také na stanovištních podmínkách příslušné lokality. Odvisí rovněž na zařazení lokality výsadby do určité územní části MPZ. Pracovně náročnější a dražší technologické úkony se doporučuje realizovat v územních částech A, příp. B, a v nich ještě ve zpevněných plochách včetně ulic. Pracovně a materiálově jednodušší, finančně a časově méně náročné operace se aplikují především v územních částech C, zejména pokud je toto území současně vnější okrajovou částí celého města.

Pro trávníky a květiny platí obdobné zásady. Obvyklá metoda zakládání trávníků ve všech územních částech je výsev. Zakládání trávníků pokládkou travních dílů (koberců) je racionální provádět pouze na exponovaných plochách v územní části A. Růže a květiny (trvalky, dvouletky, cibuloviny, hliznaté, letničky) se zpravidla vysazují jen v územních částech A, B, a to jak na záhonech, tak v nádobách.

Výsadby dřevin by měly být prováděny vždy výpěstky, jejichž kvalita odpovídá ČSN 46 4902 Výpěstky okrasných dřevin. Společná a základní ustanovení, a zejména v praxi dlouhodobě používanému návrhu ČSN 46 4902-1 Výpěstky okrasných dřevin. Všeobecná ustanovení a ukazatele jakosti (2001).

Výsadby prostokořenných dřevin či dřevin s balem se realizují buď na jaře (od rozmrznutí půdy do počátku rašení) nebo na podzim po odeznění vysokých teplot vzduchu až do zámru půdy. Výpěstky v hrncích, kontejnerech, airpotech a jiných nádobách lze sázet celoročně s výjimkou horkých letních dnů, kdy nadměrný výpar může při manipulaci s rostlinami způsobit jejich poškození nebo i úhyn, a období, kdy je půda zamrzlá.

Výsadby rostlin by měly probíhat vždy do čisté a odplevelené půdy, dobře zahradnickým způsobem zpracované. V antropogenních půdách či lokalitách se znečištěnou půdou (stavební zbytky, posypová sůl, herbicidy, komunální odpady, apod.) je nutné provést 100 % výměnu zeminy, a zpravidla v několikanásobně větším objemu než je velikost kořenového systému prostokořenné sazenice či objem zemního balu vysazované dřeviny. Výměnu zeminy na 100 % je třeba provést i v dobrých půdách vyžadují-li to nároky konkrétních taxonů (např. dřevinám z čeledi *Ericaceae* je potřeba zajistit chemicky kyselé půdní prostředí dodávkou směsi rašeliny a písku, lesní jehličnaté hrabanky, drcené borky jehličnanů, jemné drti kyselých hornin, aj.). Částečnou výměnu zeminy nebo i plnou výměnu se doporučuje uskutečnit také na rostlých nebo částečně degradovaných půdách se špatnými chemickými, fyzikálními a biologickými vlastnostmi pro rostlinstvo. Výměna zeminy se realizuje na základě průzkumu stanovištních podmínek lokality, který musí výsadbě vždy předcházet.

Zásada čisté, odplevelené, živné a dobře zpracovatelné půdy platí i pro zakládání trávníků a zřizování květinových trávníků.

Při práci s půdou respektujeme ustanovení ČSN 83 9011 Technologie vegetačních úprav v krajině – Práce s půdou v platném znění.

Z technologického pohledu volíme pro realizace kategorií zeleně i jednotlivých DVP rostlinný materiál nejlepší kvality. Velikosti sazenic navrhujeme opět v závislosti na funkčně kompozičním významu příslušné plochy a dřeviny v příslušné územní části. Doporučené minimální velikosti sazenic viz příloha tabulka 5.

6.3 ROZVOJOVÁ A ÚDRŽBOVÁ PÉČE O DŘEVINY, TRÁVNÍKY A KVĚTINY

Výčet standardních pracovních úkonů v období rozvojové a údržbové péče podle životních forem dřevin, pro trávníky a květiny v členění podle intenzitních tříd údržby, rozdělených ještě na volné a zpevněné plochy, je uvedený v příloze v tabulce 6.

Rozvojovou i údržbovou péči uskutečňujeme v duchu ustanovení ČSN 83 9051 Technologie vegetačních úprav v krajině – Rozvojová a udržovací péče o vegetační plochy. Volba, způsob, rozsah a termíny prací se řídí plánovaným cílem výsadby (úpravy), podmínkami stanoviště, vývojovým stadiem a ekologickými hledisky (např. hnízdění a líhnutí ptactva).

Rozvojová péče se vztahuje na dřeviny nově vysazené, ujaté, dospívající a ve stadiu rané dospělosti. Údržbová péče se váže na dřeviny dospělé, stárnoucí, staré a dožívající. Rozvojová péče vyžaduje ve srovnání s údržbovou péčí větší rozsah a frekvenci pracovních úkonů. Větší rozsah a frekvenci pracovních operací vyžadují také dřeviny na plochách územních částí A, B a intenzitních tříd údržby 1 a 2, a v nich zejména ve zpevněných plochách a podél komunikací. Pracovní úkony jednodušší povahy, méně náročné materiálově i finančně, se realizují v zejména v územních částech C, pokud je toto území současně okrajovou částí sídla.

Pro trávníky a květinové výsadby platí obdobná pravidla.

Vegetační prvky, zvláště pak dřevinné, musí být pod stálou a pravidelnou odbornou kontrolou. Skutečnost je významná jak z důvodů provozně údržbových (včasná volba efektivního pěstebního zásahu), ekonomických (předcházení škodám na zeleni z nedbalosti), tak bezpečnostních z titulu ochrany zdraví a majetku (vyloučení pádů dospělých, stárnoucích a starých stromů nebo jejich nadzemních částí).

Pracovními úkony rozvojové i údržbové péče je třeba sledovat buď vytvoření nových nebo zachování původních plánovaných záměrů na habitus a rozměry dřeviny či sestav dřevin v dospělosti (např. pravidelným stříháním a tvarováním solitér, stromořadí, živých plotů a stěn, postupným zvyšováním podchodné či podjezdné výšky stromů na zpevněných plochách a

podél komunikací, odstraňováním výplňových, nemocných, těžce nevratně poškozených či nevhodných taxonů rostlin, apod.).

6.4 VÝBĚR DŘEVIN

Při revitalizaci, rekonstrukci nebo realizaci nových kategorií veřejné zeleně nebo dřevinných vegetačních prvků v MPZ, resp. doplňování výsadeb ve stávajících plochách je třeba v otázce volby sortimentu dřevin přihlížet k funkčně prostorovým požadavkům na daný taxon a jeho funkčně prostorovým možnostem, dále ekologickým (stanovištním) podmínkám místa výsadby a ekologickým nárokům konkrétní dřeviny, jakož i hledisku historické autenticity a hodnoty, a to v závislosti na výše uvedené diferenciaci zóny na menší územní části (celky).

Ve výběru dřevin se z hlediska sortimentního nelze orientovat pouze na domácí a zdomácnělé druhy stromů, keřů a dřevitých lián, jež jsou původní nebo blízké vegetačnímu stupni, ve kterém se MPZ nachází. Domácí, ale pro konkrétní přírodní podmínky nepůvodní druhy, druhy cizokrajné a kulturní odrůdy okrasných či lesních dřevin v těchto územích používáme zejména v případech, pokud jsou nebo byly v dané kategorii zeleně či DVP průkazně autentické, anebo v případech, kdy půdní, trofické a hydrické podmínky na stanovišti jsou trvale pozměněné/posměňované a nevyhovující autochtonním druhům, a které nelze bez nákladných intervencí stavebního, technického i organizačního charakteru uspokojivě napravit.

Volba jakýchkoliv taxonů dřevin či jiných rostlin, musí respektovat jejich **přírozené nároky a ekologické podmínky daného prostředí**. Nedodržení této zásady vede k neúspěchu spočívajícím v nenaplnění představy na funkčně prostorové působení konkrétní dřeviny či DVP v daném místě a čase. Je nutné zde vzít v úvahu rozvoj velikosti města od doby původního založení veřejné zeleně, rozvoj rozsahu zpevněných ploch, výšky zástavby, kterými se mění mikroklimatické faktory a také změny v klimatu v posledních desetiletích a jejich další tendence.

Výběru dřevin musí předcházet vyhodnocení stanovištních podmínek místa budoucí výsadby – světelného a mikroklimatického režimu, a zejména půdních a vláhových poměrů. Zjištěné skutečnosti se konfrontují s nároky vytipovaných taxonů. Jsou-li podmínky stanoviště a nároky uvažovaných taxonů dřevin v rozporu, je nutné navrhnout buď změnu druhu, nebo úpravu stávajících podmínek prostředí, zvláště pak v kořenové zóně a kořenovém prostoru (např. výměnu půdy nebo její vylepšení, odvodnění, odstranění zpevněných krytů půdy, instalaci provzdušňovacích a závlahových prvků, aplikaci pomalu rozpustných hnojiv, kondicionerů, apod.).

Z ekologického pohledu volíme do MPZ, zejména územích částí A a B s vysokým podílem zpevněných ploch, taxony pokud možno mrazuvzdorné, suchovzdorné, snášející vysoké teploty, tolerantní vůči posypovým solím a znečištěnému ovzduší. Taxony citlivé k solím lze použít výhradně na rostlých půdách nebo stanovištích jen málo antropicky pozměněných a

neovlivněných zimním solením. Na takovýchto půdách zdárně porostou všechny domácí autochtonní druhy.

Při výběru dřevin pro MPZ, zvláště pak pro zpevněné plochy, ulice, je třeba předvídat zhoršování stanovištních podmínek do budoucna, a proto navrhnout druhy s širokým rozpětím tolerance k půdním a hydrickým poměrům a alespoň částečně odolávající některým stresovým faktorům (např. zasolování půd ze zimní údržby komunikací, znečištěnému ovzduší, přehřívání vzduchu a půdy, nedostatek vody, atd.).

Na ekologicky extrémní stanoviště se doporučuje použít dřeviny pionýrského charakteru s širokou ekologickou amplitudou a výpěstky kontejnerované či se zemním balem. V nezbytných případech sazenice prostokořenné, ale menších školkařských velikostí z důvodů snazšího ujímání v pesimálních podmínkách.

Jako pomůcku k výběru druhů pro různé stanovištní poměry je možné použít některou z rajonizací okrasných dřevin (Scholz 1967; Benčat' 1982; Hurych 1985) a od nich odvozené modifikace (např. Scholz, Pejchal 1977). Vodítkem pro výběr vhodných dřevin může být také terénní průzkum v plochách zeleně, které jsou předmětem doplnění, obnovy, revitalizace či rekonstrukce, zaměřený na vyhodnocení růstu a vývoje stávajících taxonů dřevin. Podle dobře prosperujících taxonů lze usuzovat na dobrý růst stejných nebo analogicky náročných druhů a kultivarů.

Z kulturních druhů dřevin nelze v územních částech A, B vyloučit použití starých odrůd ovocných stromů, zejména ze skupiny jádřovin, převážně však vyšších kmenných tvarů, ale i zákrsků, větven a očkovanců, jde-li o zachování sortimentní, kompoziční a tvarové (pyramidy, stěny, apod.) autentičnosti řešené lokality. Ovocné stromy, s výjimkou štěpnic a obdobných kompozičních celků, by však ve výsadbách neměly převládat.

Volba a použití cizokrajných, jakož i starých i nových kulturních taxonů okrasných dřevin by měla vycházet, zejména v územních částech A, B, z ověřených informací o výsadbách či pěstování takovýchto taxonů dřevin na dané lokalitě v minulosti.

Ve veřejné zeleni územní části C lze použít vedle domácích a zdomácnělých druhů dřevin také druhy introdukované z jiných zeměpisných oblastí a kulturní odrůdy domácí i cizokrajné z pozdějších období než z doby formování charakteru převážné části tohoto území. Jejich výběr by měl však být zaměřen na taxony velikostně, habituálně, strukturou i texturou podobné domácím druhům, nikoliv nápadně atraktivní, např. barvou listů, nezvyklým tvarem koruny, rozměry, apod. Při volbě cizokrajného sortimentu i sortimentu kulturních odrůd musí být zohledněny ekologické nároky dřevin a podmínky v dané lokalitě. Podíl nepůvodních taxonů by nikdy a nikde neměl převýšit podíl domácích autochtonních druhů. Druhy invazní povahy se nedoporučuje cíleně používat. V územní části C se nevylučuje výsadba ovocných dřevin, resp. jejich odrůd ze všech plodových skupin – peckovin, jádřovin a skořápkatého

ovoce, nejlépe na polovysokých a vysokých kmenných tvarech. Nevylučuje se ani obnova vinic, pokud v daném místě jsou historicky doloženy.

Výběr dřevin musí respektovat rovněž **prostorové požadavky**, které jsou dány prostorovými a plošnými parametry konkrétního prostranství na jedné straně a potenciální velikostí dřeviny v dospělosti na straně druhé. V případě ulic je to šířka vozovky a chodníku, výška zástavby a intenzita pěší a motorové dopravy. U náměstí se jedná o velikost, prostorové uspořádání a požadavek přehlednosti prostoru a jeho vnímání jako celku. S tím úzce souvisí výběr dřevin podle tvaru korun. V úzkých ulicích upřednostňujeme dřeviny s úzkými korunami nebo druhy snášející tvarování (např. do špalíru), nebo pravidelně se opakující střihání na hlavu, při nízkopodlažní zástavbě malé dřeviny, možností jsou i keře roubované na korunku. Taxony s velkými zaoblenými korunami, např. oválných či vejčitých tvarů, lze doporučit do širokých ulic. V uličních alejích a stromořadích je také velmi důležitou zásadou zajistit dostatečnou podchodnou (minimálně 2,3 m) a podjezdnou výšku (3,5 m), což lze docílit včasnými řezy v rámci rozvojové event. udržovací péče. Při průměrném oslunění prostoru je třeba použít stromy se vzdušnou texturou koruny, které dobře propouští světlo a nezhoršují oslunění místností v okolní zástavbě. Kultivary dřevin strohých a kompaktních, geometrických tvarů (sloupovité, kulovité), najdou uplatnění jako doplněk architektonicky výrazné reprezentační zástavby. V obytných čtvrtích jejich charakter dobře dotvoří aleje přirozeně působících stromů s nepravidelnými korunami, zejména druhy kvetoucí a na podzim se vybarvující.

Funkční požadavky na zeleň jsou zaměřeny na zvyšování kvality prostředí (např. mikroklíma, hygiena), na funkce estetické, reprezentační, psychohygienické a rekreační (habitus, barevnost, struktura, textura, atd.). V památkových zónách se plně uplatní prostorotvorná funkce zeleně, která spočívá v architektonickém členění prostoru, zdůraznění nebo doplnění dominant či v reminiscenci původních stavebních prvků. Priority těchto funkcí jsou dány charakterem prostředí jednotlivých prostorů města (náměstí, ulice, parky, hřbitovy, kolem hradebního okruhu, promenády na nábřeží, okolí bytových domů). Výběr dřevin by měl také respektovat provozní požadavky a vycházet z možností následné údržby. Všechny tyto funkce může plnit pouze kvalitně udržovaná zeleň.

Požadavky na uchování památkových hodnot odůvodňují nutnost vycházet při ochraně i rekonstrukci zeleně z analýzy kompozičního a prostorového vývoje sídla (půdorysu, hmotové a výškové hladiny zástavby, systému zastavění, stavebních slohů, kompozičních os, dominant, měřítko, genia loci a vazeb na důležité mezníky v historii města). Na tomto základě je možno stanovit, do jaké **historické vrstvy** se při obnově plochy vracíme. Při výběru sortimentu je zásadní, zda se jedná o dobu středověku, kdy se zeleň na náměstích a v ulicích vyskytovala většinou ve formě soliterních stromů, nebo období barokních stromořadí a skupin, anebo dobu činnosti okrašlovacích spolků. Charakteristickými dřevinami středověku jsou domácí dřeviny, zejména lípa, dub, tis a ovocné stromy. Pro období baroka pak například javory, jilmy, jírovce, topoly vlašské a akáty. Pro 19. století jsou typické například lípy, jírovce v druzích, javory klen a mléč v odrůdách, javor stříbrný, akáty v druzích a odrůdách, jeřáby v druzích a

odrůdách, líska turecká, platan, dub, slivoň v druzích, šeřík, katalpa, buk, topol vlašský, jerlín, pajasan. Fundovaně se této problematice věnuje Novák (2001).

Výběr sortimentu dřevin z hlediska **velikosti a tvaru** limituje nejen výše uvedená velikost prostoru, ale i vhodnost k zdůraznění (nikoliv potlačení nebo zakrytí) stavebních památek, dominant, uměleckých artefaktů, pohledů a propojení specifických vazeb, jakož i zachování pohledové celistvosti prostoru.

Z hlediska vlastního **druhového složení** je při výběru dřevin důležitý soulad s historickým sortimentem a architektonickým slohem zástavby, byť je často náročné při zpracovávání analýzy historického vývoje dohledat dokumentaci o vývoji druhového složení. Dobře k tomu poslouží dobové snímky od 80. let 19. století, kdy byla zeleň náplní činnosti okrašlovacích spolků. Při nedostatku informací zbývá pouze možnost vycházet ze sortimentu používaného v našich zemích v období, které náměstí charakterizuje.

Při výběru sortimentu dřevin je také důležité vycházet z památkového významu solitérních stromů, stromořadí, parkových ploch, které jsou pamětníky historických mezníků, významných osobností, výročí apod. Identitu podtrhují i místní názvy (V Lipách, Bezovka apod.).

Dedikace:

Tato metodika byla zpracována v rámci řešení projektu NAKI DF11P01OVV035 „Zeleň městských památkových zón jako funkční a prostorová součást struktury sídla“ ve Výzkumném ústavu Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, v.v.i, Průhonice.

7. POUŽITÉ PRAMENY:

Balder, H., Ehlenbracht, K., Mahler, E. (1997): Sraßenbäume. Planen, Pflanzen, Pflegen am Beispiel Berlin. Patzer Verlag, Berlin, 240 S.

Benčať, F. (1982) Atlas rozšírenia cudzokrajných drevín na Slovensku a rajonizacia ich pestovania. Bratislava.

Bernatzky, A. (1994): Baumkunde und Baumpflege. Thalacker Verlag, Braunschweig, 232 S.

Brown, G. E. (2004): The Pruning of Trees, Shrubs and Conifers. Timber Press, Portland, Cambridge, 338 p.

Cagaš, B. et al. (2011): Zakládání a ošetřování trávníků a travnatých ploch veřejné zeleně. Certifikovaná metodika. SZUZ, Brno, 65 str.

ČSN 83 9021(2006): Technologie vegetačních úprav v krajině – Rostliny a jejich výsadba. ČNI, Praha, 11 str.

ČSN 83 9031(2006): Technologie vegetačních úprav v krajině – Trávníky a jejich zakládání. ČNI,

Praha, 10 str.

ČSN 83 9051(2006): Technologie vegetačních úprav v krajině – Rozvojová a udržovací péče o vegetační plochy. ČNI, Praha, 10 str.

Gaida, W., Grothe, H. (2000): Gehölze. Handbuch für Planung und Ausführung. Patzer Verlag, Berlin, 319 S.

Gregorová, B. (2000): Řez dřevin ve městě a krajině. AOPK ČR, Praha, 103 str.

Hieke, K. (1984): Dřeviny českých a moravských zámeckých parků. Aktuality Výzkumného a šlechtitelského ústavu okrasného zahradnictví v Průhonících, 146 str.

Höster, H.-R. (1993): Baumpflege und Baumschutz. Grundlagen, Diagnosen, Methoden. Ulmer Verlag, Stuttgart, 225 S.

Hrabě, F. et al. (2009): Trávníky pro zahradu, krajinu a sport. P. Baštan, Olomouc, 335 str.

Hurych, V. (1985): Sadovnictví 2. Okrasné dřeviny. Praha. 208 str.

Hurych, V. et al. (2011): Tvorba zeleně. VOaŠZ a SZaŠ, Mělník, 303 str.

Kavka, B. (1970): Krajinářské sadovnictví. SZN, Praha, 580 str.

Kolařík, J. et al. (2003): Péče o dřeviny rostoucí mimo les I. ČSOP, Vlašim, 261 str.

Kuča K., Kučová, V. (2000): Principy památkového urbanismu. Příloha časopisu Zprávy památkové péče. Státní ústav památkové péče, Praha. ISBN 80- 86234-15-0

Kuča, K. (1996 - 2011): Města a městečka v Čechách na Moravě a ve Slezsku, Libri, Praha.

Kuča, O. (1994): Zhodnocení použitých sortimentů rostlin v historických zahradách a parcích v historickém sledu. In: O historických zahradách a parcích. Sborník konf. Valtice, Památkový ústav v Brně, s. 15 – 17

Maier K. (2000): Specifické pojmy používané pro regulativy v regulačních plánech, str 37-48. In: Město, venkovský prostor a krajina. Sborník mezinárodní konference. ČVUT, Praha.

Mackovič V. (2015): Jaký význam má pojem zeleň v územním plánu. Aktuality AUÚP, 95, str. 5-8

Málek, Z., Horáček, P., Kiesenbauer Z. (2012): Stromy pro sídla a krajinu. Arboeko, P. Baštan, Olomouc, 357 str.

Mejsnarová J. (2001): Regulační plány-rozbor současné praxe, příspěvek na mezinárodní konferenci Město, venkovský prostor a krajina II., Praha

Novák Z. (2001):Dřeviny na veřejných městských prostranstvích, Státní ústav památkové péče, odborné a metodické publikace, svazek 22, Praha

NPÚ ÚOP Středních Čech (1992): Dokumentace k prohlášení území za MPZ. NPÚ ÚOP Středních Čech, Praha

- Ondřej, J. (1991): *Progresivní metody zakládání a údržby sídelní a krajinné zeleně*. VŠÚOZ Průhonice, 55 str.
- Pejchal, M. (1994): *Výběr dřevin pro uliční stromořadí*. In: *Sborník „Stromy v ulicích“*, SZKT, Praha
- Scholz, J. (1967): *Rajonizace dřevin a jejich společenstev ČSSR*. In: *Vědecké práce VÚOZ v Průhonicích č. 4: 225-242 + tabulkové přílohy*
- Scholz, J., Pejchal, M. (1977): *Návrh sortimentu okrasných dřevin a jejich uplatnění v systému zeleně hlavního města Prahy. Dílčí závěrečná zpráva*. VÚOZ, Průhonice, 72 str.
- Siewniak, M., Kusche, D. (1994): *Baumpflege heute*. Patzer Verlag, Berlin, 268 S.
- Smýkal, F. et al. (2008): *Arboristika II. Výsadby dřevin*. VOaŠZ a SZaŠ Mělník, 260 str.
- Sojková, E., Glosová M., Kupka J., Šiřina P. (2014): *Zeleň městských památkových zón Středočeského kraje*. VÚKOZ, Průhonice, 120 str.
- Sojková, E., Šiřina P. (2014): *Hodnocení zeleně MPZ, certifikovaná metodika*. VÚKOZ, Průhonice, 32 str.
- Svoboda A. M. (1981): *Introdukce okrasných listnatých dřevin*, Academia, Praha, 175 str.
- Svoboda, A. M. (1987): *Slohová a druhová skladba dřevin ve vazbě na historický vývoj zahrad a parků*. In: *Úloha zeleně v historických centrech a u objektů památkového zájmu*. Sborník konference Znojmo. ČSVTS České Budějovice, s. 88 – 98
- Šteflíček J. (2001): *Zeleň v regulačních plánech, příspěvek na mezinárodní konferenci Město, venkovský prostor a krajina II.*, Praha
- Trowbridge, P. J., Bassuk, N. L. (2004): *Trees in the urban Landscape. Site Assessment, Design, and Installation*. Wiley and Sons, Hoboken, 207 p.
- Vorel I. - aktualizace Balabánová, P., Kyselka, I. - (2013): *Pravidla územního plánování - C.5 Zeleň*. ÚÚR, Brno. Dostupné na <http://www.uur.cz/images/5-publikacni-cinnost-a-knihovna/internetove-prezentace/principy-a-pravidla-uzemniho-planovani/kapitolaC/C5-2013.pdf>
- Vošahlík A. (1985): *Koncepce památkové ochrany historických měst v ČSR, Památky a příroda*, č. 4, s. 194 – 199
- Weber M., Sojková E., Šantrůčková M., Bendíková L., Šiřina P. (2015): *Identifikace a ochrana kompozičních principů v památkách zahradního umění, metodika*. VÚKOZ, Průhonice, 47 str.
- Wimmer, C. A. (2001): *Bäume und Streucher in historischen Gärten*. Verlag der Kunst, Dresden, 256 S.
- Žďárský, M. et al. (2008): *Arboristika III. Řez stromů, konverzační ošetření, vázání korun, kácení*. VOaŠZ a SZaŠ Mělník, 176 str.

8. SEZNAM PUBLIKACÍ, KTERÉ PŘEDCHÁZELY METODICE

Sojková E., Šiřina P., Borský J. (2013): Zeleň na náměstích městských památkových zón. Acta Pruhoniana 103:17 – 27.

Sojková, E., Glosová, M. (2013): Zeleň městských památkových zón Středočeského kraje. Katalog výstavy. ISBN 978-80-85116-96-0, 56 str.

Sojková, E. (2014): Zeleň MPZ Středočeského kraje. Zahradnictví, č. 8, příloha s. 4-7

Sojková, E., Glosová M., Kupka J., Šiřina P. (2014): Zeleň městských památkových zón Středočeského kraje. VÚKOZ, Průhonice, 120 str.

Sojková, E., Šiřina P. (2014): Hodnocení zeleně městských památkových zón. Certifikovaná metodika 7/2014-050, 32 str.

PŘÍLOHY

Tabulka 4 - Standardní a doporučené technologické operace při zakládání a obnově dřevin, trávníků a květin v MPZ

Technologická operace	Územní část A		Územní část B		Územní část C	
	volné plochy	zpevněné plochy *	volné plochy	zpevněné plochy *	volné plochy	ulice
DŘEVINY						
a) stromy solitérní, ve skupinách a stromořadích						
Hloubení jamek bez výměny půdy	x		x		x	
Hloubení jamek s výměnou půdy na 50 %	x	x	x	x		x
Hloubení jamek s výměnou půdy na 100 %		x		x		
Standardní velikost jamky (dle ČSN 83 9021)	x		x		x	x
Nadstandardní velikost jamky		xx		xx		
Úprava kořenového systému sazenic řezem	x	x	x	x	x	x
Výsadba prostokořenných sazenic	x		x		x	
Výsadba sazenic se zemním balem/z kontejneru	x	x	x	x	x	x
Instalace protikořenových bariér		xx		xx		
Přihnojení tabletovým/pomalou rozpustným hnojivem	x	x	x	x	x	x
Přidání půdního kondicioneru/jiných podpůrných látek		xx		xx		
Instalace závlahové trubice do jamky	x	x	x	x	x	x
Instalace provzdušňovacích prvků do kořenové zóny		xx				
Kotvení nadzemní 1-3 kůly	x		x	x	x	x
Kotvení podzemní		x		x		
Kotvení kombinované		xx				
Instalace zastínění koruny		xx				
Instalace rosičů do koruny		xx				
Instalace kapkové závlahy do závlahové mísy		xx		xx		
Zřízení závlahové mísy	x	x	x	x	x	x
Mulčování závlahové mísy organickým materiálem	x	x	x	x	x	x
Přidání dusíkatého hnojiva do organického mulče	x	x	x	x	x	x
Ochrana kmene před korní spálou a výparem	x	x	x	x	x	x
Ochrana kmene před okusem			x		x	x
Ochrana závlahové mísy před utužením mříží		xx				
Ochrana závlahové mísy před utužením štěrkem		x		x		
Ochrana závlahové mísy hrazením		xx		xx		
Ochrana kmene před poškozením mříží		xx				
Ochrana báze kmene před poškozením	x	x	x	x	x	x
Komparativní/výchovný řez koruny	x	x	x	x	x	x
Zalítí sazenice po výsadbě	x	x	x	x	x	x

x – standardní pracovní operace, xx - doporučená pracovní operace

* - včetně ulic

Technologická operace	Územní část A		Územní část B		Územní část C	
	volné plochy	zpevněné plochy *	volné plochy	zpevněné plochy *	volné plochy	ulice
b) stromy v porostech						
Hloubení jamek bez výměny půdy	x		x		x	x
Hloubení jamek s výměnou půdy na 50 %	x	x	x	x		x
Standardní velikost jamky (dle ČSN 83 9021)	x	x	x	x	x	x
Úprava kořenového systému sazenic řezem	x	x	x	x	x	x
Výsadba prostokořenných sazenic	x		x	x	x	x
Výsadba sazenic se zemním balem/z kontejneru	x	x	x	x		
Přihnojení tabletovým/pomalou rozpustným hnojivem	x	x	x	x	x	x
Kotvení nadzemní 1 kůl	x	x	x	x	x	x
Zřízení závlahové mísy	x	x	x	x		x
Mulčování závlahové mísy organickým materiálem	x	x	x	x		
Přidání dusíkatého hnojiva do organického mulče	x	x	x	x		
Ochrana kmene před okusem	x	x	x	x	x	x
Komparativní/výchovný řez koruny	x	x	x	x	x	x
Zalítí sazenice po výsadbě	x	x	x	x	x	x

x – standardní pracovní operace

* - včetně ulic

Technologická operace	Územní část A		Územní část B		Územní část C	
	volné plochy	zpevněné plochy *	volné plochy	zpevněné plochy *	volné plochy, ulice	ulice
c) keře solitérní a ve skupinách						
Hloubení jamek bez výměny půdy	x		x		x	
Hloubení jamek s výměnou půdy na 50 %	x		x		x	x
Hloubení jamek s výměnou půdy na 100 %						x
Standardní velikost jamky (dle ČSN 83 9021)	x		x		x	x
Úprava kořenového systému sazenic řezem	x		x		x	x
Výsadba prostokořenných sazenic	x		x		x	x
Výsadba sazenic se zemním balem/z kontejneru	x		x		x	x
Přihnojení tabletovým/pomalou rozpustným hnojivem	x		x		x	x
Přidání půdního kondicioneru/jiných podpůrných látek						xx
Zřízení závlahové mísy	x		x		x	x
Mulčování závlahové mísy	x		x		x	x
Přidání dusíkatého hnojiva do organického mulče	x		x		x	x
Ochrana před okusem			x		x	
Komparativní/výchovný řez sazenice	x		x		x	x
Zalítí sazenice po výsadbě	x		x		x	x

x – standardní pracovní operace, xx - doporučená pracovní operace

Technologická operace	Územní část A		Územní část B		Územní část C	
	volné plochy	zpevněné plochy *	volné plochy	zpevněné plochy *	volné plochy, ulice	ulice
d) keře v porostech (na záhonech)						
Založení záhonu pro výsadbu rostlin	x	x	x	x	x	x
Hnojení půdy kompostem	x	x	x	x		
Hnojení půdy minerálním hnojivem	x	x	x	x	x	x
Odplevelení půdy chemicky/mechanicky	x	x	x	x	x	x
Odstranění odpadů	x	x	x	x	x	x
Obdělání půdy rytím	x	x	x	x	x	x
Obdělání půdy hrabáním	x	x	x	x	x	x
Pokládka netkané textilie		xx				
Hloubení jamek bez výměny půdy	x	x	x	x	x	x
Standardní velikost jamky (dle ČSN 83 9021)	x	x	x	x	x	x
Úprava kořenového systému sazenic řezem	x	x	x	x	x	x
Výsadba prostokořenných sazenic	x		x	x	x	x
Výsadba sazenic se zemním balem/z kontejneru	x	x	x	x	x	x
Přidání půdního kondicioneru/jiných podpůrných látek		xx		xx		xx
Mulčování záhonu organickým materiálem/šterkem	x	x	x	x	x	x
Přidání dusíkatého hnojiva do organického mulče	x	x	x	x	x	x
Ochrana před okusem					x	
Komparativní/výchovný řez sazenic	x	x	x	x	x	x
Zalítí sazenic po výsadbě	x	x	x	x	x	x

x- standardní pracovní operace, xx - doporučená pracovní operace

Technologická operace	Územní část A		Územní část B		Územní část C	
	volné plochy	zpevněné plochy *	volné plochy	zpevněné plochy *	volné plochy, ulice	ulice
e) růže záhonové						
Založení záhonu pro výsadbu rostlin	x	x	x	x		
Hnojení půdy kompostem	x	x	x	x		
Hnojení půdy minerálním hnojivem	x	x	x	x		
Odplevelení půdy chemicky/mechanicky	x	x	x	x		
Odstranění odpadů	x	x	x	x		
Obdělání půdy rytím	x	x	x	x		
Obdělání půdy hrabáním	x	x	x	x		
Pokládka netkané textilie	x	x				
Hloubení jamek bez výměny půdy	x	x	x	x		
Standardní velikost jamky (dle ČSN 83 9021)	x	x	x	x		
Úprava kořenového systému sazenic řezem	x	x	x	x		
Výsadba prostokořenných sazenic	x	x	x	x		
Výsadba sazenic z kontejneru	x	x	x	x		
Přihnojení tabletovým/pomalou rozpustným hnojivem		x		x		
Instalace kapénkové závlahy	xx	xx				
Mulčování záhonu	x	x	x	x		
Přidání dusíkatého hnojiva do organického mulče	x	x	x	x		
Komparativní řez sazenic	x	x	x	x		
Zalít sazenic po výsadbě	x	x	x	x		

x- standardní pracovní operace, xx - doporučená pracovní operace

Technologická operace	Územní část A		Územní část B		Územní část C	
	volné plochy	zpevněné plochy *	volné plochy	zpevněné plochy *	volné plochy, ulice	ulice
f) tvarované solitéry stromů a keřů						
Hloubení jamek s výměnou půdy na 50 %	x	x	x	x		
Hloubení jamek s výměnou půdy na 100 %		x		x		
Standardní velikost jamky (dle ČSN 83 9021)	x		x			
Nadstandardní velikost jamky		xx		x		
Úprava kořenového systému řezem	x	x	x	x		
Výsadba sazenic se zemním balem/z kontejneru	x	x	x	x		
Instalace protikořenových bariér		xx				
Přihnojení tabletovým/pomalou rozpustným hnojivem	x	x	x	x		
Přidání půdního kondicioneru/jiných podpůrných látek		xx				
Instalace závlahové trubice do jamky	x	x	x	x		
Instalace provzdušňovacích prvků do kořenové zóny		x				
Kotvení podzemní	x	x	x	x		
Kotvení kombinované		xx		x		
Instalace zastínění koruny		xx				
Instalace rosičů do koruny		xx				
Instalace kapkové závlahy do závlahové mísy		xx				
Zřízení závlahové mísy	x	x	x	x		
Mulčování závlahové mísy	x	x	x	x		
Přidání dusíkatého hnojiva do organického mulče	x	x	x	x		
Ochrana kmene před korní spálou a výparem	x	x	x	x		
Ochrana závlahové mísy před utužením mříží		x				
Ochrana kmene před poškozením mříží		xx		xx		
Ochrana báze kmene před poškozením	x	xx	x	x		
Komparativní řez sazenice	x	x	x	x		
Zalít sazenice po výsadbě	x	x	x	x		

x- standardní pracovní operace, xx - doporučená pracovní operace

Technologická operace	Územní část A		Územní část B		Územní část C	
	volné plochy	zpevněné plochy *	volné plochy	zpevněné plochy *	volné plochy	ulice
g) tvarované živé plůtky, ploty a stěny						
Hloubení jamek bez výměny půdy	x		x		x	
Hloubení jamek s výměnou půdy na 50 %	x	x	x	x	x	
Hloubení jamek s výměnou půdy na 100 %		x		x		
Hloubení rýh bez výměny půdy	x		x			
Hloubení rýh s výměnou půdy na 50 %		x		x		
Hloubení rýh s výměnou půdy na 100 %		x		x		
Standardní velikost jamky (dle ČSN 83 9021)	x	x	x	x	x	
Úprava kořenového systému sazenic řezem	x	x	x	x	x	
Výsadba prostokořenných sazenic	x		x		x	
Výsadba sazenic se zemním balem/z kontejneru	x	x	x	x	x	
Položení mulčovací textilie		xx		xx		
Přihnojení tabletovým/pomalou rozpustným hnojivem	x	x	x	x	x	
Přidání půdního kondicioneru/jiných podpůrných látek		xx				
Instalace kapkové závlahy		x				
Zřízení závlahového pásu	x	x	x	x	x	
Mulčování závlahového pásu	x	x	x	x	x	
Přidání dusíkatého hnojiva do organického mulče	x	x	x	x	x	
Komparativní/výchovný řez sazenic	x	x	x	x	x	
Zalítí sazenic po výsadbě	x	x	x	x	x	

x - standardní pracovní operace, xx - doporučená pracovní operace

Technologická operace	Územní část A		Územní část B		Územní část C	
	volné plochy	zpevněné plochy *	volné plochy	zpevněné plochy *	volné plochy	ulice
h) stromy a keře v nádobách						
Příprava nádob pro vysazování rostlin		x		x		
Hloubení jamek bez výměny půdy		x		x		
Úprava kořenového systému sazenic řezem		x		x		
Výsadba prostokořenných sazenic		x		x		
Výsadba sazenic se zemním balem/z kontejneru		x		x		
Přihnojení tabletovým/pomalou rozpustným hnojivem		x		x		
Přidání půdního kondicioneru/jiných podpůrných látek		xx				
Instalace kapkové závlahy		xx				
Mulčování organickým materiálem/šterkem		x		x		
Přidání dusíkatého hnojiva do organického mulče		x		x		
Ochrana kmene před korní spálou a výparem		x		x		
Komparativní/výchovný řez		x		x		
Zalítí sazenic po výsadbě		x		x		

x- standardní pracovní operace, xx - doporučená pracovní operace

Technologická operace	Územní část A		Územní část B		Územní část C	
	volné plochy	zpevněné plochy *	volné plochy	zpevněné plochy *	volné plochy	ulice
TRÁVNÍKY						
a) založené výsevem						
Plošná úprava terénu	x		x		x	
Hnojení kompostem	x		x			
Hnojení minerálním hnojivem	x		x		x	
Obdělání půdy válením	x		x		x	
Odplevelení půdy	x		x		x	
Odstranění odpadů	x		x		x	
Obdělání půdy rotavátorováním	x		x		x	
Obdělání půdy smykováním/uhrabáním	x		x		x	
Výsev osiva ruční	x		x		x	
Výsev osiva strojový	x		x		x	
Válcování plochy	x		x		x	
b) založené pokládkou travních koberců/dílů						
Plošná úprava terénu	x	x				
Hnojení kompostem	x	x				
Hnojení minerálním hnojivem	x	x				
Obdělání půdy válením	x	x				
Odplevelení půdy chemicky/mechanicky	x	x				
Odstranění odpadů	x	x				
Obdělání půdy rotavátorováním	x	x				
Obdělání půdy smykováním/uhrabáním	x	x				
Rozprostření písčitého substrátu	x	x				
Pokládka travního koberce	x	x				
Válcování plochy	x	x				

x - doporučená pracovní operace

Technologická operace	Územní část A		Územní část B		Územní část C	
	volné plochy	zpevněné plochy *	volné plochy	zpevněné plochy *	volné plochy	ulice
KVĚTINY						
a) záhony trvalek						
Založení záhonu pro výsadbu rostlin	x	x	x	x		x
Hnojení půdy kompostem		x		x		
Hnojení půdy minerálním hnojivem	x	x	x	x		x
Obdělání půdy rytím	x	x	x	x		x
Obdělání půdy hrabáním	x	x	x	x		x
Odplevelení půdy chemicky/mechanicky	x	x	x	x		x
Odstranění odpadů	x	x	x	x		x
Pokládka netkané textilie		xx				
Výsadba sazenic z kontejneru	x	x	x	x		x
Mulčování záhonu organickým materiálem/šterkem	x	x	x	x		x
Přidání dusíkatého hnojiva do organického mulče	x	x	x	x		x
Zalítí sazenic po výsadbě	x	x	x	x		x

x - standardní pracovní operace, xx - doporučená pracovní operace

Technologická operace	Územní část A		Územní část B		Územní část C	
	volné plochy	zpevněné plochy *	volné plochy	zpevněné plochy *	volné plochy	ulice
b) záhony letniček						
Založení záhonu pro výsadbu rostlin	x	x	x	x		
Hnojení půdy kompostem	x	x	x	x		
Hnojení půdy minerálním hnojivem		x		x		
Obdělání půdy rytím	x	x	x	x		
Obdělání půdy hrabáním	x	x	x	x		
Odplevelení půdy chemicky/mechanicky	x	x	x	x		
Odstranění odpadů	x	x	x	x		
Výsadba sazenic	x	x	x	x		
Zalítí sazenic po výsadbě	x	x	x	x		

x - standardní pracovní operace

Technologická operace	Územní část A		Územní část B		Územní část C	
	volné plochy	zpevněné plochy *	volné plochy	zpevněné plochy *	volné plochy	ulice
c) květiny v nádobách						
Příprava nádob pro vysazování rostlin		x		x		
Výsadba sazenic prostokořenných/z kontejneru		x		x		
Přidání půdního kondicioneru/jiných podpůrných látek		xx				
Instalace kapkové závlahy		xx				
Mulčování organickým materiálem/šterkem		x		x		
Přidání dusíkatého hnojiva do organického mulče		x		x		
Zalítí sazenic po výsadbě		x		x		

Tabulka 5 - Minimální velikosti (výška) sazenic nejvýznamnějších skupin dřevin pro výsadby v MPZ (cm)

Skupina dřevin	Územní část A		Územní část B		Územní část C	
	volné plochy	zpevněné plochy *	volné plochy	zpevněné plochy *	volné plochy, ulice	ulice
Listnaté stromy okrasné						
vysokokmeny a alejové stromy (obvod kmínku)	14-16	16-18	12-14	14-16	8-10	10-12
pyramidy	250-300	300-350	200-250	250-300	150-200	200-250
keřové tvary	200-250	250-300	150-200	200-250	150-200	
tvarované solitéry	14-16	16-18	12-14	14-16		
Listnaté stromy ovocné						
vysokokmeny a polokmeny (obvod kmínku)	10-12	12-14	6-8	10-12	6-8	
tvarované stěny - zákrsky, vřetena, očkovanci	40-80	40-80	40-80	40-80		
Jehličnaté stromy						
solitérní	175-200	250-300	175-200	200-250	125-150	
tvarované solitéry	100-125	125-150	80-100	100-125		
Púdopokryvné rostliny						
dřeviny	10-15	15-20	10-15	15-20	10-15	15-20
Keře listnaté a jehličnaté						
standardní	20-30	30-40	20-30	30-40	20-30	30-40
solitérní	80-100	100-125	80-100	100-125		
tvarované solitéry	40-100	40-200	30-80	40-150		
Pnouce dřeviny						
standardní	30-40	60-80	30-40	60-80	30-40	

* včetně ulic

Tabulka 6 - Pěstební zásahy a jejich frekvence u dřevin, trávníků a květin v intenzitních třídách údržby

Vegetační prvek	Pěstební/údržbový zásah	Minimální roční četnost zásahů v ITÚ			
		volné plochy/zpevněné plochy a ulice			
		1.	2.	3.	4.
DŘEVINY					
a) stromy					
nově vysazené a ujeté	výchovný řez	1/1	1/1	1/1	0,5/1
	zálivka (1 vody/strom/vegetační období)*	150/250	100/200	80/150	30/50
	hnojení minerálním hnojivem	1/2	1/2	0,5/1	0,3/0,5
	bodové odplevelení závlahové mísy	2/3	1/2	1/2	0/1
	doplnění mulče v závlahové míse	1/1	1/1	1/1	0/0
	ochrana proti chorobám a škůdcům **				
	oprava kotvení a ochrany proti korní spále	1/2	1/1	1/1	1/1
	oprava ochrany kmínku a závlahové mísy	1/1	1/1	1/1	
	odstranění spadaneho listí, plodů, větviček, aj.	2/3	1/2	1/1	0/1
provozní kontrola	4/5	3/4	2/3	1/2	
dospívající a dospělé	udržovací řez	1/1	0,5/1	0,3/0,5	0,25/0,3
	zálivka (1 vody/strom/vegetační období)*	200/300	150/250	100/200	0/100
	hnojení minerálním hnojivem	1/2	1/2	0,5/1	0/1
	odstranění kotvení	1/1	1/1	1/1	1/1
	okopávka a odplevelení závlahové mísy	2/3	1/2	1/2	0/1
	ochrana proti chorobám a škůdcům **				
	oprava ochrany kmínku a závlahové mísy	1/1	1/1	1/1	
	odstranění spadaneho listí, plodů, větviček, aj.	2/3	2/3	1/2	0/1
provozní kontrola	4/5	3/4	2/3	1/2	
staré a dožívající	udržovací řez, příp. zmlazovací řez	1/1	0,5/1	0,5/1	0,25/0,5
	zálivka (1 vody/strom/vegetační období)*	0/200	0/100	0/0	0/0
	hnojení minerálním hnojivem	1/2	1/2	0,5/1	0/0
	okopávka a odplevelení závlahové mísy	2	1	0	0
	ochrana proti chorobám a škůdcům **				
	odstranění spadaneho listí, plodů, větviček, aj.	2/3	2/3	1/2	0/1
	provozní kontrola	4/5	3/4	2/3	1/2

* úhrn vody závisí na průběhu a množství přirozených srážek ve vegetačním období

** frekvence zásahu podle výskytu a závažnosti škůdců

Vegetační prvek	Pěstební/údržbový zásah	Minimální roční četnost zásahů v ITÚ			
		volné plochy			
		1.	2.	3.	4.
b) keře					
nově vysazené a mladé	výchovný řez	1	1	1	1
	zálivka (1 vody/keř/vegetační období)*	50	30	10	0
	hnojení minerálním hnojivem	1	1	0,5	0,3
	bodové odplevelení závlahové mísy/záhonu	3	2	2	1
	doplnění mulče	1	1	1	0
	ochrana proti chorobám a škůdcům **				
	odstranění spadaného listí, plodů, větviček, aj.	2	1	1	0
	provozní kontrola	3	2	1	1
dospělé	udržovací řez	1	0,5	0,3	0,3
	zálivka (1 vody/keř/vegetační období)*	60	40	10	0
	hnojení minerálním hnojivem	1	1	0,5	0
	okopávka, odplevelení závlahové mísy/záhonu	2	1	1	0
	ochrana proti chorobám a škůdcům **				
	odstranění spadaného listí, plodů, větviček, aj.	3	2	1	0
	provozní kontrola	5	3	2	1
staré a dožívající	udržovací řez	1	0,5	0,3	0,25
	zmrazovací řez	0,1	0,05	0,05	0,03
	zálivka (1 vody/keř/vegetační období)*	60	40	10	0
	hnojení minerálním hnojivem	1	1	0,5	0,25
	okopávka, odplevelení závlahové mísy/záhonu	2	1	1	0
	ochrana proti chorobám a škůdcům **				
	odstranění spadaného listí, plodů, větviček, aj.	3	2	1	1
	provozní kontrola	2	1	1	0

Vegetační prvek	Pěstební/údržbový zásah	Minimální roční četnost zásahů v ITÚ			
		volné plochy/zpevněné plochy			
		1.	2.	3.	4.
c) růže záhonové	odstranění nakopčení keřů	1/1	1/1		
	jarní řez	1/1	1/1		
	bodové odplevelení	3/3	2/2		
	doplnění mulče	1/1	1/1		
	zálivka (1 vody/m ² /vegetační období)*	100/150	50/100		
	hnojení minerálním hnojivem	3/3	2/2		
	hnojení kompostem	0,5/0,5	0,3/0,3		
	dosadba keřů	1/1	0,5/0,5		
	ochrana proti chorobám a škůdcům	4/5	4/5		
	odstranění odkvetlých květů	3/3	2/2		
	podzimní řez	1/1	1/1		
	nakopčení keřů	1/1	1/1		
	zasekání hran záhonu	2/0	1/0		
	provozní kontrola	5/5	3/3		

Vegetační prvek	Pěstební/údržbový zásah	Minimální roční četnost zásahů v ITÚ			
		volné plochy/zpevněné plochy			
		1.	2.	3.	4.
d) tvarované solitéry - stromy					
nově vysazené a ujaté	tvarovací řez	2/2	2/2		
	zálivka (1 vody/strom/vegetační období)*	150/250	100/200		
	hnojení minerálním hnojivem	1/2	1/2		
	bodové odplevelení závlahové mísy	2/3	2/2		
	doplnění mulče	1/1	1/1		
	ochrana proti chorobám a škůdcům **				
	oprava kotvení a ochrany proti korní spále	1/2	1/1		
	oprava ochrany kmínku a závlahové mísy	0/1	0/1		
	oprava vyvazovací konstrukce	2/2	2/2		
	odstranění spadaneho listí, plodů, větviček, aj.	2/3	1/2		
	provozní kontrola	4/5	3/4		
dospívající a dospělé	tvarovací řez	3/3	3/3		
	zálivka (1 vody/strom/vegetační období)*	200/300	150/250		
	hnojení minerálním hnojivem	2/3	2/2		
	odstranění kotvení	1/1	1/1		
	okopávka a odplevelení závlahové mísy	2/3	1/2		
	ochrana proti chorobám a škůdcům **				
	oprava ochrany kmínku a závlahové mísy	0/2	0/1		
	odstranění spadaneho listí, plodů, větviček, aj.	2/3	2/3		
provozní kontrola	4/5	3/4			
staré a dožívající	tvarovací řez, příp. zmlazovací řez	3/3	3/3		
	zálivka (1 vody/strom/vegetační období)*	0/200	0/100		
	hnojení minerálním hnojivem	2/3	2/2		
	okopávka a odplevelení závlahové mísy	2	1		
	ochrana proti chorobám a škůdcům **				
	odstranění spadaneho listí, plodů, větviček, aj.	2/3	2/3		
	provozní kontrola	4/5	3/4		

* úhrn vody závisí na průběhu a množství přirozených srážek ve vegetačním období

** frekvence zásahu podle výskytu a závažnosti škůdců

Vegetační prvek	Pěstební/údržbový zásah	Minimální roční četnost zásahů v ITÚ			
		volné plochy/zpevněné plochy			
		1.	2.	3.	4.
d) tvarované solitéry - keře					
nově vysazené a mladé	tvarovací řez	2/2	2/2		
	zálivka (1 vody/keř/vegetační období)*	50/100	30/70		
	hnojení minerálním hnojivem	1/2	1/2		
	bodové odplevelení závlahové mísy/záhonu	2/3	2/2		
	doplnění mulče	1/1	1/1		
	ochrana proti chorobám a škůdcům **				
	odstranění spadaného listí, plodů, větviček, aj.	2/3	2/2		
	provozní kontrola	3/4	2/3		
dospělé	tvarovací řez	3/3	3/3		
	zálivka (1 vody/keř/vegetační období)*	80/150	50/100		
	hnojení minerálním hnojivem	2/3	2/2		
	okopávka, odplevelení závlahové mísy/záhonu	2/3	1/2		
	ochrana proti chorobám a škůdcům **				
	odstranění spadaného listí, plodů, větviček, aj.	2/3	2/3		
	provozní kontrola	4/5	3/4		
staré a dožívající	tvarovací řez, příp. zmlazovací řez	3/3	3/3		
	zálivka (1 vody/keř/vegetační období)*	60/100	40/70		
	hnojení minerálním hnojivem	2/3	2/2		
	okopávka, odplevelení závlahové mísy/záhonu	2/3	1/2		
	ochrana proti chorobám a škůdcům **				
	odstranění spadaného listí, plodů, větviček, aj.	2/3	2/2		
	provozní kontrola	4/5	3/4		

* úhrn vody závisí na průběhu a množství přirozených srážek ve vegetačním období

** frekvence zásahu podle výskytu a závažnosti škůdců

Vegetační prvek	Pěstební/údržbový zásah	Minimální roční četnost zásahů v ITÚ			
		volné plochy			
		1.	2.	3.	4.
e) tvarované živé plůtky, ploty a stěny					
nově vysazené a mladé	řez výchovný	1	1	1	
	zálivka (l vody/m/vegetační období)*	100	60	40	
	hnojení minerálním hnojivem	1	1	1	
	doplnění mulče	1	1	0	
	bodové odplevelení	2	1	1	
	odstranění spadaného listí, plodů, větviček, aj.	1	1	1	
	provozní kontrola	3	2	2	
dospělé	řez tvarovací	3	2	2	
	zálivka (l vody/m/vegetační období)*	150	100	60	
	hnojení minerálním hnojivem	2	1	1	
	doplnění mulče	1	1	0	
	bodové odplevelení	2	1	1	
	odstranění spadaného listí, plodů, větviček, aj.	2	2	1	
	provozní kontrola	3	2	2	
staré a dožívající	řez tvarovací	3	2	2	
	zálivka (l vody/m/vegetační období)*	100	60	40	
	hnojení minerálním hnojivem	2	1	1	
	bodové odplevelení	2	1	1	
	odstranění spadaného listí, plodů, větviček, aj.	2	1	1	
	provozní kontrola	3	2	2	

* úhrn vody závisí na průběhu a množství přirozených srážek ve vegetačním období

Vegetační prvek	Pěstební/údržbový zásah	Minimální roční četnost zásahů v ITÚ			
		zpevněné plochy			
		1.	2.	3.	4.
f) stromy a keře v nádobách					
nově vysazené a ujaté	výchovný řez	1	1		
	zálivka (l vody/m ² /vegetační období)*	200	150		
	hnojení minerálním hnojivem	2	1		
	bodové odplevelení	3	2		
	doplnění mulče	1	1		
	ochrana proti chorobám a škůdcům **				
	oprava kotvení a ochrany proti výparu	1	1		
	odstranění spadaného listí, plodů, větviček, aj.	1	1		
	provozní kontrola	5	4		
dospívající a dospělé	údržbový řez	1	1		
	zálivka (l vody/m ² /vegetační období)*	250	200		
	hnojení minerálním hnojivem	1	1		
	okopávka, odplevelení	2	2		
	ochrana proti chorobám a škůdcům **				
	odstranění spadaného listí, plodů, větviček, aj.	2	1		
	provozní kontrola	5	4		

Vegetační prvek	Pěstební/údržbový zásah	Minimální roční četnost zásahů v ITÚ			
		volné plochy			
		1.	2.	3.	4.
TRÁVNÍKY					
	smykování	1	1	1	1
	válení	1	1	0,5	0
	vertikutace	2	1	0,5	0,3
	hnojení minerálním hnojivem	3	2	1	0,5
	dosev	2	1	0,5	0
	sekání a sběr trávy	15	8	4	2
	zálivka (l vody/m ² /vegetační období)*	500	300	150	0
	odplevelení ruční, bodové	2	1	0,5	0
	odplevelení chemické, plošné	2	1	0,5	0
	odstranění odpadků, psích výkalů	15	8	4	2
	odstranění spadaného listí	3	2	1	0
	provozní kontrola	5	3	2	1

* úhrn vody závisí na průběhu a množství přirozených srážek ve vegetačním období

** frekvence zásahu podle výskytu a závažnosti škůdců

Vegetační prvek	Pěstební/údržbový zásah	Minimální roční četnost zásahů v ITÚ			
		volné plochy			
		1.	2.	3.	4.
KVĚTINY a) záhony trvalek					
	odstranění zimní ochrany	1	1		
	doplnění mulče	1	1		
	zálivka (l vody/m ² /vegetační období)*	100	50		
	odplevelení bodové	3	2		
	hnojení minerálním hnojivem	2	1		
	hnojení kompostem	0,5	0,3		
	dosadba rostlin	2	1		
	ochrana proti chorobám a škůdcům**				
	odstranění odkvetlých květů a zbytků rostlin	6	4		
	zasekání hran záhonu	2	1		
	zřízení zimní ochrany	1	1		
	provozní kontrola	5	3		

Vegetační prvek	Pěstební/údržbový zásah	Minimální roční četnost zásahů v ITÚ			
		volné plochy/zpevněné plochy			
		1.	2.	3.	4.
b) záhony letniček	odstranění zimní ochrany	1/1	1/1		
	odstranění výsadby	2/2	2/2		
	vyzvednutí cibulí z půdy	1/1	1/1		
	rytí	2/2	2/2		
	hnojení minerálním hnojivem	3/3	2/2		
	hnojení kompostem	0,5/0,5	0,3/0,3		
	uhrabání	2/2	2/2		
	rozměření a výsadba	2/2	2/2		
	zálivka (l vody/m ² /vegetační období)*	250/300	200/250		
	okopávka a odplevelení	6/6	4/4		
	odstranění odkvetlých květů a zbytků rostlin	4/4	3/3		
	zasekání hran záhonu	2/0	1/0		
	zřízení zimní ochrany	1/1	1/1		
provozní kontrola	5/5	3/3			

* úhrn vody závisí na průběhu a množství přirozených srážek ve vegetačním období

** frekvence zásahu podle výskytu a závažnosti škůdců

Vegetační prvek	Pěstební/údržbový zásah	Minimální roční četnost zásahů v ITÚ			
		zpevněné plochy			
		1.	2.	3.	4.
c) květiny v nádobách	výměna zeminy	1	0,5		
	hnojení minerálním hnojivem	5	4		
	výsadba	2	2		
	zálivka (l vody/m ² /vegetační období)*	300	200		
	kypření a odplevelení, bodově	4	3		
	ochrana proti chorobám a škůdcům **				
	odstranění odkvetlých květů	10	8		
	odstranění výsadby	2	2		
	provozní kontrola	5	4		

* úhrn vody závisí na průběhu a množství přirozených srážek ve vegetačním období

** frekvence zásahu podle výskytu a závažnosti škůdců